

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра теорії та історії держави і права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ ПРАВА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Право»

Спеціальність D8 Право

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Затверджено на засіданні кафедри
теорії та історії держави і права
Протокол № 1 від 26.08.2025

м. Івано-Франківськ - 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія права та права людини
Викладач	Андріюк Володимир Володимирович, доц., к.ю.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права
Контактний телефон викладача	Андріюк Володимир Володимирович (0342) 596133
E-mail викладача	Андріюк Володимир Володимирович volodymyr.andriiuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	9 кредитів ЄКТС, 270 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/ При вивченні навчальної дисципліни можуть використовуватися можливості платформ Google Meet.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі здобувачами освіти, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри. Також можливі консультації шляхом листування через корпоративну електронну пошту
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є найбільш загальні властивості права та інтегрованих ним явищ правової реальності, метатеоретичні питання філософії права, етапи розвитку філософсько-правової думки, основні типи праворозуміння, онтологічні, гносеологічні, антропологічні та аксіологічні основи права, а також основні властивості, класифікація, системи захисту та правові засади обмеження прав людини. Предмет становить цілісна система правових категорій, світоглядних знань про право, його сенс, сутність, цінність і значення, філософська методологія дослідження права та інших явищ правової реальності, а також система знань про поняття, природу, властивості, види прав людини та механізми їх захисту.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія права 2. Права людини <p>Філософія права та права людини як світоглядна навчальна правова дисципліна вивчається здобувачами освіти першого курсу спеціальності D8 «Право» ОС «Магістр» протягом одного навчального семестру і має на меті оволодіння системою сучасних теоретичних знань про дисциплінарний статус, предмет, завдання, функції та історію філософії права, її основні підрозділи – правову онтологію, правову гносеологію, правову аксіологію та правову антропологію; засвоєння цілісної системи філософсько-правових категорій; ознайомлення студентів із філософсько-правовими ідеями, поглядами, концепціями та їх еволюційним розвитком; формування сучасної правосвідомості майбутніх юристів, що базується на осмисленні права не тільки і не стільки як інструменту державної політики, а й як духовного феномену, що опирається на всю систему людських цінностей і сам ці цінності утверджує; а також засвоєння студентами системи знань про поняття, основні властивості, класифікацію прав людини, юридичні гарантії, міжнародні та національні системи захисту прав людини, правові засади їх обмеження.</p>	

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія права та права людини» є оволодіння системою сучасних теоретичних знань про дисциплінарний статус, предмет, завдання, функції та історію філософії права, її основні підрозділи – правову онтологію, правову гносеологію, правову аксіологію та правову антропологію; засвоєння цілісної системи філософсько-правових категорій; ознайомлення студентів із філософсько-правовими ідеями, поглядами, концепціями та їх еволюційним розвитком; формування сучасної правосвідомості майбутніх юристів, що базується на осмисленні права не тільки і не стільки як інструменту державної політики, а й як духовного феномену, що опирається на всю систему людських цінностей і сам ці цінності утверджує; а також формування системних знань про поняття, властивості, види прав людини, юридичні гарантії їх реалізації, міжнародні та національні системи захисту прав людини, правові засади та межі їх обмеження.

Основними цілями вивчення дисципліни «Філософія права та права людини» є:

- 1) оволодіння студентами основними філософсько-правовими категоріями, що відіграють основоположну роль у системі юридичних знань;
- 2) формування у студентів системних знань про дисциплінарний статус, предмет, завдання, функції та методи філософії права;
- 3) дослідження еволюції філософсько-правових ідей, поглядів, концепцій;
- 4) ознайомлення студентів із основними правовими ідеями, поглядами, концепціями, напрямками, школами, що склалися у сучасній зарубіжній та вітчизняній філософії права;
- 5) вироблення у процесі проведення семінарських занять у студентів навиків самостійного теоретичного правового мислення, вміння творчо аналізувати і узагальнювати правові явища;
- 6) формування у студентів глибокого знання та розуміння сутності, природи, сенсу, значення права та інтегрованих ним явищ правової реальності, його онтологічного, гносеологічного, аксіологічного та антропологічного вимірів;
- 7) ознайомлення студентів з практикою застосування категоріального апарату філософії права, філософсько-правових підходів у процесі правотворчої та правозастосовчої діяльності державних органів України;
- 8) з'ясування ролі філософії права в діяльності юриста, практиці побудови демократичної правової соціальної держави в Україні, формування правової системи на базі чинної Конституції України, реформування національного законодавства;
- 9) засвоєння студентами знань про поняття, природу та основні властивості прав людини, їх місце в системі правових цінностей та значення для функціонування демократичної правової держави;
- 10) ознайомлення студентів з класифікацією прав людини, характеристикою основних видів прав людини (громадянських, політичних, економічних, соціальних, культурних), особливостями їх реалізації в сучасних умовах;
- 11) вивчення системи юридичних гарантій прав людини, міжнародних та національних механізмів їх захисту, діяльності органів конституційної юрисдикції, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини та інших інституцій;
- 12) формування у студентів розуміння правових засад та меж обмеження прав людини, принципів пропорційності та законності таких обмежень, практики застосування відповідних норм національного та міжнародного права;
- 13) розвиток у студентів навиків аналізу практики захисту прав людини в Україні, виявлення проблемних аспектів реалізації прав людини та формування пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства у сфері прав людини.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності

Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання

Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

Мати базові навички риторики.

Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські	18
практичні	-

лабораторні		-	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	D8 Право	1-ий	Нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	сем/пр/лаб.заняття	сам. роб.
Предмет, функції, структура філософії права та її місце в системі теоретичних знань	2	2	4
Історія філософсько-правової думки	-	2	6
Історія становлення та розвитку української філософсько-правової думки	-	-	4
Онтологія права	2	2	8
Гносеологія права	2	2	8
Аксіологія права	2	2	8
Антропологія права	2	2	8
Поняття та основні властивості прав людини	2	2	4
Класифікація та характеристика основних видів прав людини	-	2	6
Юридичні гарантії, системи захисту та правові засади обмеження прав людини	-	2	4
ЗАГ.:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, введеним в дію наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309. https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsi		

	<p>i-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-z-dobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf, а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті (далі – МРПОУ), затвердженими Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол №13 від 27 червня 2024 року) https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2024/11/metodychni-rekomendatsii-pro-poriadok-otsiniuvannia-uspishnosti.pdf</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Передбачається виконання 1 письмової модульної контрольної роботи на останньому семінарському занятті (абз.1 пп. 3.1.3.1 МРПОУ). Зміст питань, форма та структура завдань визначається викладачами, що проводять семінарські заняття за погодженням з керівником навчальної дисципліни та затверджується на засіданні відповідної кафедри (пп. 3.1.3.2 МРПОУ).</p> <p>На контрольну роботу вноситься 4 питання. Перше питання (описове) оцінюється максимально 7 балів. Друге питання (описове) оцінюється максимально 7 балів. Третє питання (коротке описове питання) оцінюється максимально 3 бали. Четверте питання (передбачає коротку відповідь) оцінюється максимально 3 бали. Максимальний бал за контрольну становить 20. Максимальна кількість балів за письмову модульну контрольну роботу – 20 (пп. 2.4.2.2 МРПОУ).</p> <p>Контрольна робота може виконуватися також на сайті дистанційного навчання: https://d-learn.pnu.edu.ua/</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Завдання для семінарських занять визначені у методичних вказівках, що розміщені на сайті кафедри https://kttidip.cnu.edu.ua/denna-forma-8/, а також в системі дистанційного навчання. Максимальна кількість балів за семінарські заняття – 25 (пп. 2.4.2.1 МРПОУ).</p>

Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач освіти допускається до підсумкового контролю за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальною програмою. Наявність хоча б одного пропущеного і невідпрацьованого семінарського заняття є підставою для недопуску (пп. 3.2.2 МРПОУ). Здобувач не допускається підсумкового контролю, якщо впродовж семестру він набрав за всі види робіт менше 25 балів (пп. 3.2.3 МРПОУ).
Підсумковий контроль	Екзамен. Варіанти завдань на екзамен, бали за їх виконання, критерії оцінювання розробляються керівником навчальної дисципліни та затверджуються на засіданні відповідної кафедри (пп. 3.2.5.1 МРПОУ). Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 25 балів), балу за письмові модульні контрольні роботи (максимально 20 балів), балу за самостійну роботу (максимально 5 балів, пп. 2.4.2.3 МРПОУ) та балу за екзамен (максимально 50 балів) (пп. 2.4.1-2.4.2 МРПОУ). Бал за індивідуальну роботу та/або участь у науковій роботі (максимально 10 балів) є додатковим балом, який додається до підсумкового семестрового балу (пп. 2.4.2.4-2.4.2.6 МРПОУ). Підсумковий бал становить максимально 100 балів.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Зміст питань, форма та структура завдань та інструкції щодо виконання обов'язкових (письмових модульних контрольних робіт) та додаткових (письмових завдань за питаннями самостійного опрацювання, письмових експрес-опитувань тощо) письмових робіт визначаються викладачем, що проводить семінарські заняття, за погодженням з викладачем, що проводить лекційні заняття (Розділ 3 МРПОУ). За бажанням (для отримання додаткових балів) здобувачі освіти можуть виконувати індивідуальні завдання (пп. 3.1.4.1-3.1.4.3 МРПОУ). Види індивідуальних завдань та інструкції щодо їх виконання знаходяться на кафедрі та на сайті кафедри <https://kttidip.cnu.edu.ua/denna-forma-8/>.

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі освіти будуть дотримуватися принципів академічної

доброчесності, визначених Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, усвідомлюючи наслідки порушення.

Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється відповідно до встановлених процедур

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protse_dura_8_universytet.pdf.

Відвідування занять:

Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають лекції і семінарські заняття. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Здобувач освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття (абз. 1. пп. 3.1.2 МРПОУ). За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу здобувача освіти (абз. 2. пп. 3.1.2 МРПОУ).

Неформальна освіта:

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

1. Alston P. International Human Rights: Textbook. New York: NYU School of Law, 2024. Open Access. <https://humanrightstextbook.org/>
2. The Oxford Handbook of Jurisprudence and Philosophy of Law / Edited by Jules L. Coleman, Kenneth Einar Himma, and Scott J. Shapiro. New York, 2002. 737 p.
3. Актуальні проблеми філософії права: посібник / О. М. Балинська, А. С. Токарська, В.А.Яценко; за заг. ред.О. М. Балинської. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 612 с.
4. Войціховський А.В., Бакумов О.С., Варунц Л.Д. та ін. Права людини у міжнародному праві: Підручник. Х.: ООО «Планета-Принт», 2021. 404 с.
5. Гайдулін О.О. Філософія права. Європейські парадигми праворозуміння. Підручник К.: НУОУ, 2019. 436 с.
6. Козюбра М. І. Практична філософія права: Монографія. К.: «ДУХ І ЛІТЕРА», 2024. 496 с.
7. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.
8. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навч. посіб. К.: Атіка, 2004. 464 с.
9. Радбрух Г. Філософія права: Пер.з нім. Київ: Тандем, 2006. 316 с.

10. Разметаєва Ю.С. Доктрина та практика захисту прав людини: Навч. посіб. Х.: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2021. 312 с.

11. Сердюк О.В., Щокін Ю.В., Яковюк І.В. та ін. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Компендіум. Х.: Право, 2019. 404 с.

12. Сливка С.С. Філософія права: навч. посібник. К: Атіка, 2012. 256 с.

13. Сливка С. С. Проблеми філософії права: навч. посіб. Харків: Право, 2015. 192 с.

14. Філософія права: підручник. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2017. 208 с.

15. Філософія права: Навч. посіб. За заг. ред. М.В.Костицького та Б.Ф.Чміля. К.: Юрінком Інтер, 2000. 336 с.

16. Філософія права / За редакцією Джоела Фейнберга, Джулса Коулмена, Пер. з англ. П. Тарашук. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2007. 1256 с.

17. Циппеліус Р. Філософія права: пер. з нім. К.: Тандем, 2000. 300 с.

18. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини: Навч. посіб. Х.: ФОП Голембовська О.О., 2018. 296 с.

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в методичних вказівках:

1. Андріюк В.В. Філософія права та права людини: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять (спеціальність D8 Право, денна форма здобуття освіти). Івано-Франківськ, 2025.

2. Андріюк В.В. Філософія права та права людини: методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи (спеціальність D8 Право, денна форма здобуття освіти). Івано-Франківськ, 2025.

<https://kttidip.cnu.edu.ua/denna-forma-8/>